

Baria cauterëa mala Buləs aban ká a ban

AMƏ KORINTI

Məncəu

Baria Cautera mala Buləs aban ká a ban Amə Korinti ka à giləi a bákú mənana dotanni ndakam a nre Buləs andə ikəlisiya mənana a Korinti ka. Abalə amənia yì aməkwadì aba nggea-là Korinti ka, abwana nakam mənana à yinə munəo məcandəe bwāng arə Buləs, sə yì ka, nda rə ləmdə ama babumi do aba alte à nè giləki nre-rəarəu, sə nda rə ləmdə banboarnado yì mənana bə gîrnî yì panghənà anggo ka.

A tita mənia yì cauterəa ka, Buləs naban nacau amur gir mənana kpapia andə ikəlisiya mana a Korinti. Məngi bá tər gir mənana tsəa sə nyesə cau hakərak amur bəsəkiban andə mgbicau mənana aba ikəlisiya ka, sə ləmdə banboarnado male ama mənia yì pekiban hakərak ka, yina nəia aba vwaki bu arə caubikea andə pwanzali, andə giləki nre-rəarəu. Pələa zəmbi ikəlisiya bəa pabu nə bumpwasəa ace pa gbasha aban aməkwadì aba nzali Yahudi mənana à nda aba tələ ka. Aban ká masələata yì Cautera ka, Buləs bəlkuni aban bang ce tunəban mənana Bakuli tunəi yì duk mə'mishan ngga. Bəlkuni, ace ləmdəi abwana bəti aba Korinti mənana à twali bamuria ama yia ka amə'mishan mə məsəcau nì na, sə à kə na amur Buləs ama yì ka, mə'mishan mə'nyirì na ka, ama à kúti nə kəgîr dāng.

Agir mənana abaləi ka

Məncəu1:1-11

Buləs andə ikəlisiya mənana a Korinti ka1:12--7:16

Pabu mənana à pa acea aməkwadī mənana a nzali Yahudi ka8:1--9:15

Buləs bəl tər rəcandəa mala do mə'mishan male10:1--13:10

Məsələata cau13:11-13

Makkun pur nəban Buləs

¹ Mənia yì cauterəa ka, pur nə bu Buləs mənana nə eare mala 'Bakuli sə tərì, ama bə duk mə'mishan mala Kərəsti Yesu ka, andə mə'eam səm Timoti. Səm nda ban giləi ikəlisiya mala 'Bakuli mənana a Korinti, andə əbwana mala 'Bakuli mənana kat a nzali Akaya ka.*

² Bə Tār səm 'Bakuli andə Mətalabangjo Yesu Kərəsti pa wun bəwamuru andə dorəpwala.

Bakuli ka nda mə girikiban

³ Bwangsəban bə o aban 'Bakuli mənana nda Tār Yesu Kərəsti Mətala səm ngga, mənana nda Tār səm mə'sən məsəswatər nî, andə mə'pa girikiban kat ka.

⁴ Kə giriki səm əbalə atanni mə'səm kat, ace mənana bə səm giriki əbea əbwana, mənana à nda əba tanni ka, nə ulang girikiban mə'mwashati mənana 'Bakuli girikina səm nəi ka.

⁵ Sə kəla mənana səm nggə nu tanni kpəm atə Kərəsti ka, anggo gbal sə səm nə kum girikiban kpəm nə bu Kərəsti.

* **1:1 1:1** Balli gbal əba: Atúró 16:1; 18:1.

⁶ Ko bə səm kutio abalə atanni mala do məkwane ka, nda àkə ce girikiban andə amsəban ma'wun. Sə bə səm kum girikiban ngga, nda ace mənana bə wu kum girikiban andə rəcandəa mala do nə munyi aba ganderəu abalə atanni mə'mwashati mənana səm nggə nu ka.

⁷ Tsəkbaləu ma'səm arə came ma'wun kàngkàng ngga kə dəurə dāng, acemənana səm sələna ama, kələ mənana wu kə nu tanni atə səm ngga, anggo gbal sə wu nə kum girikiban atə səm.

⁸ Wun amə'eamrəarəu, səm nggə earce ama, wu kəa dum nə dʒwanyi sələe amur tanni mənana kum səm a nzali Asiya ka dāng. Acemənana səm kúti abata parban mala tanni məgule mənana kúti rəcandəa ma'səm, yələ kələ pə səm nə au dāng.[†]

⁹ Bafo ka, lú nda kəgír mənana səm twali ama ueka səm ngga. Səa ma mənə ka pa anggo ace mənana bə səm ngga gūli arə bamur rə səm dāng, bə səm gūli arə Bakuli nəmurəi, mənana loasəkiyi alú ka.

¹⁰ Amsəna səm abalə amənia yì anggurlú ka, sə nə amsə səm dəm. Tsəkbaləu ma'səm ngga, nda àkə rəi, sə yì ka, nə lidəmba nə amsə səm.

¹¹ Wu kə bwala səm kəm nə hiwi, ace mənana bəə abwana pas pak yàwá a kunì səm ace bʒwamuru mənana səm kùmô nə hiwi mala abwana pas ka.

Buləs bəl bá ce nggađi akáni male

¹² Nggori ma'səm ngga, nda mənana ama, giubabum səm kə bangga səm ama aba məsəcau ka səm duməna do banza nə babum boarnsari. Səm

[†] **1:8 1:8** Balli gbal aba: 1Kor 15:32.

duməna gbal nə babum səm mwashat mənana kə pur nəban Bakuli ka, nggeamurəmi ka, mənana ləmdəa aba dotarəu ma'səm sənəa wun ngga. Sə mənə ka səm pə aba kpata sələe mala bwapəndəa dāng, nda nə bʷamuru mala Bakuli.

¹³ Gir mənana səm giləa wun ngga nda kə mənana wu nə gandə ballè, wu nə bwalte ka. Sə tsəkbaləu mem ngga nda mənana ceì nə kpaka wun pepe.

¹⁴ Sə kəla mənana ado ka wu sùrənà səm bəti ka, wun nə nggá sùrə səm pepè, ace mənana a pwari yiu mala Mətala səm Yesu ka, wun nə nggori nə səm, kəla mənana səm nə nggá nggori nə wun ngga.

¹⁵ Acemənana mə ndanə makbaləu arə mənə kat ka sə ən yi kani a babumam ama mə nə ká aban wun atadəmbe, ace mənana bə wu yi kum tsəkbu kusə bari.

¹⁶ Kàni mem mənə ka, nda mənana ama bə mu nda njar aban ká a Masədoniya ka, mə nə kàr aban wun. Sə bə mə nə nyàrí Masədoniya ka, mə nə kàr dəm aban wun, ace mənana bə wu pusəkwar-bərem ace gya mem aban ká a nzali Yahudi.‡

¹⁷ Mənə ka nda denyicau mem. Sə lang ən kani mə nə pak anggo ka, ən do kəla ən panə denyicau re? Ko ən nggə twal akani mem kəla pe mala aməbanza ace mənana mə nə na ama, <<E, e>> sə, <<Awo, awo>> atārəia ka le?

¹⁸ Kəla mənana Bakuli nggadikiyi bumi arə cau male raka, cau mem a ban wun ngga, <<E>> andə <<Awo>> na atārəia dāng.

‡ **1:16 1:16** Balli gbal aba: Atúró 19:21.

¹⁹ Acemənana Yesu Kərəsti Muna mala Bakuli, mənana mim sənə Silas andə Timoti, səm hamnə cau male a ban wun ngga, <<E>> na andə <<Awo>> atārəia d̄ang. A bāləi ka, <<E>> na, a koya pwari ka. §

²⁰ Acemənana apacau mala Bakuli kat ka à lùmsənà aba Kərəsti nə eare ama <<E.>> Nda gır mənana tsəa sə nə ban Yesu Kərəsti sə səm nggə na ama, <<Bè do anggo>> ace gusələ Bakuli ka.

²¹ Sə ado ka, Bakuli na tsək səm sənəa wun, bə səm kum kusəu-came kàngkàng aba tārəù ma'səm sənəa Kərəsti. Kə yì nda mənana tār səm ngga.

²² Yi canba səm nyouləa male arə səm, mənana ləmdə ama səm nda ka amale ka. Sə mənə yì nyouləa ka nda Bang̃o male mənana tsəka səmi a babum səm, bə ləmdəa aba məsəcau ama nənzmò ka, nə yia pà səm agir mənana bang ama nə pà ka.*

²³ Bakuli nə nakunam ama məsəcau na ən banggiyi ka. Gır mənana tsəa sə ən nyare a Korinti raka, nda àkè ce mənana ama mə ngga yiu mə kpakia rə wun raka.

²⁴ Səm pa aban b̄ariki ama səm nə tsək wun bə wu kpata gır mənana səm earkiyice amur pabamuru ma'wun ngga d̄ang; a kun mani ka səm ndarə pak túró sənəa wun ace banboarnado ma'wun. Acemənana pabamuru ma'wun nda tsəa sə wu cam kàngkàng ngga.

§ **1:19 1:19** Balli gbal aba: Atúró 18:5. * **1:22 1:22** Balli gbal aba: Afi 1:13-14; Jol 2:28.

2

¹ Ace mənə ka, ən twali a babumam nəma pə mə nə kidiki babum wun dəm nə kə mem a ban wun dāng.

² Bə ən kidiki babum wun ngga, sə à yana də à nè pwasə bumam? Kə wun mənana ən kidiki babum wun ngga, kə wu nda re?

³ Ən giləa wun mənə yì cauterəa ka ace mənana, mə ngga yiu mə pak bumkidikea nə abwana mənana à nda à nè pam bumpwasəa ka dāng. Mə ndanə nzəmcandəa arə wun kat ama bə babumam pwasə ka, wun kat ka babum wun nə pwasə gbal.

⁴ Ən giləa wun mənə yì cauterəa ka aba bumkidikea məgule andə bumpina nə mərəm a məsəam; sə mənə ka pə ace kidiki babum wun dāng, nda ace ləmdəa wun earcearəu məlime mənana mə ndanəi ace wun ngga.

Twalbanì ace bwa mənana pak caubikea

⁵ Bə kəbwa yinə bumkidikea ka, mə nda nəmurəam kidiki babumam ngga dāng, wu nda mənana kat kidiki babum wun ngga. (Mənə ka dumsəkicau na dāng).

⁶ Tanni mənana bangula wun pe wi ka, kārəna.

⁷ Sə adyan ngga, boaro wu twali wi banì, sə wu giriki, ace mənana bumkidikea bə kəa kùti rəcandəa male gandəa bə bungi babumi ka dāng.

⁸ Ən nggə zəmba wun, wu ləmdəi wi dəm ama wu ndanə earcearəu arəi.

⁹ Ən giləa wun ace kārəki wun, sə mə sələa ko wu ndanə okiru arə acau mem aba koya gir kat.

¹⁰ Bwa mənana wu twaləni wi banì ka, mim gbal ka, ən twaləni wi banì. Sə gır mənana kat ən twaləna banì (bè be kəgır ndakam mənana boaro bəà twalbanì ka) ən twaləna banì nə rəcandəa mala Kərəsti ace wun.

¹¹ Ən pak mənıa yì gır ka ace mənana Shetan bè kəa kum njar arə səm dāng. Acemənana səm ngga, səm sūrənà rə akutan male.

Bumpina mala Buləs a Təros

¹² Lang ən bingənə Təros, ace kə hamnə Cau Amsəban mala Kərəsti ka, ən yì səni ka Mətalabangŋo angŋa dəm̄ba mənənà njar mala túró akanó.*

¹³ Sə ko bumam nong dāng, acemənana ən kum mə'eam səm Titus akanó dāng, nda sə ən tsək abwana məno ka a ndà, sə ən kutio aban ká a Masədonıya.

¹⁴ Səama bəà pakki Bakuli yàwá! Acemənana ko aya pwari, aba dotarəu mə'səm sənəa Kərəsti ka, kə gıng nə səm aba limurəm. Kə paktúró nə səm ace məsə məsəcau mənana nə tsək abwana bəà sūrə Kərəsti a koya ban, kəla rəm muru-mərəmboarne.

¹⁵ Səm ngga səm nda kəla muru-mərəmboarne mənana Kərəsti kə pana boro nəi a ban Bakuli, sə rəm̄bi kə məsəe abalə abwana mənana à kə kum àwá, sə abalə abwana mənana à nda aba ká kídikea ka.

¹⁶ A ban abwana mənana à nda aba ká kídikea ka, rəm mürú mənıa ka məbike na, mənana ká nəia a lú mur'mwana ka; sə a ban abwana mənana à kə kum àwá ka, rəm mürú mənıa ka

* **2:12 2:12** Balli gbal aba: Atúró 20:1.

mala pa yiləmu na. Sə yana bwe kārəa nə pak mənəia yì túró ka?

¹⁷ Səm pa kəla acilia abwana, mənana à twal cau mala Bakuli gír nggāliki na ka dāng. Səm, aba tārəu ma'səm sənəa Kərəsti ka, səm nggə hamnə cau nə babum səm mwashat a bədəm Bakuli, kəla abwana mənana Bakuli nə túriá ka.

3

Amə'túró mala Bəsa Kùrcəu mala Bakuli

¹ Səm nda ban tita bʷangsə bamur rə səm dəm le? Ko duməna ama səm ngga bə səm pang nə acauterəa mənana à nə ləmdə ayana nda səm a ban wun, ko bə səm alte bə wu gilə amənana à nə ne acilia abwana cau amur səm, kəla mənana abea bʷana pakkiyi ka le?

² Wun nə bamur rə wun ngga wu nda ka cauterəa ma'səm mala ləmdə ayana nda səm, mənana à giləi a babum səm, mənana koyana le ka, nə gandə ballè, sə nə sūrə atúró ma'səm məboarne abalə wun.

³ Nda a banfana ama, wun nda ka cauterəa mənana Kərəsti nə nggearəi nə giləi ka. Sə yì cauterəa ka nda gír mənana pur aba turo-mishan ma'səm ngga. À giləi nə biro dāng, nda nə Bangho mala Bakuli məyiləmuì sə à giləi. Pà amur akpamgbəlang tali sə à giləi dāng, nda a babum bʷapəndəa.*

* **3:3 3:3** Balli gbal aba: Pur 24:12; Ir 31:33; Ezək 11:19; 36:26.

4 Səm bang mənیا ka, acemənana səm ndanə nzəmcandəa a badəm Bakuli nə baŋ Kərəsti.

5 Səm pa aban bang ama səm kārənà a mala pak mənیا yì túró aba rəcandəa ma'səm dāng. Kārəá ma'səm ngga, pur nəban Bakuli.

6 Yì na nyesə səm, səm duk aməturo-mishan mala bəsa kùrcəu ka. Mənیا ka, kùrcəu mala Nggurcau mala Musa mənana à giləi nə giləe ka na dāng, mala Bangŋo mala Bakuli na. Kpata kùrcəu mə'e, mənana à giləi nə giləe ka, kə kánəban a lú, sə mala bəsa kùrcəu, mənana kpate nda kpata gi Bangŋo ka, nə kánəban a kum yiləmu.†

Gulo mala kùrcəu məbəshe

7 Kùrcəu mə'e mana anggurcau male ka Bakuli giləia a nzəm kpamgbang tali sə pe Musa ka, yiu nə pàcau mala lú, kat andə amani ka yiu atārəia andə tá mala boarbwa mala Bakuli. Lang Musa nə yinəi aban abwana ka, boarbwa male tsəa baməsə Musa kə tá karara, amə Isərayila gandə came à nə sən baməsəi dāng, ace biki tá male. Nə nzəmò ka mənə yì tá ka twal amsəa yì ndərmia.‡

8 Bə kùrcəu mə'e kum boarbwa anggo ka, lang sə boarbwa mənana à nə kùmò abata kùrcəu məbəshe ka nə pa, ado mənana Bangŋo Məfele kə pa yiləmu ka?

9 Bə kùrcəu mə'e, mənana kə kasə bashi-lú amur bwa, ndanə boarbwa anggo ka, boarbwa mala kùrcəu məbəshe, mənana kə pa yiləmu ka, pà nə kútì mənə kpəm nə gulo re?

† 3:6 3:6 Balli gbal aba: Ir 31:31. ‡ 3:7 3:7 Balli gbal aba: Pur 34:29.

¹⁰ Məsəcau, boarbwa mala kùrcau mə'e mənana ndakam didyal ka, adyan ngga boarbwa na dang ko bəti, bəa kārəi arə boarbwa mala bəsa kùrcau, mənana karmuri nə gulo ka.

¹¹ Sə bə kùrcau mə'e mənana tē malna ka, yiu nə boarbwa ka, mala kùrcau məbəshe mənana tē pà nə mal raka, boarbwa male nə kutibanì kərəkər.

¹² Sə acemənana kùrcau məbəshe kə pa səm ulang mənə yì tsəkbaləu ka, səm ndanə məsəkang-kangja.

¹³ Pà səm nə kùmsə lagir a bəməsə səm kəla mana Musa pak ka dang. Musa gir bəməsəi nə lagir ace mənana amə Isərayila bəa kəa sən málá mala ta mala boarbwa mənana a bəməsəi ka dang, kat andə amani ama boarbwe na arə mal ka. §

¹⁴ Sə amə Isərayila ka babumia girkina, bə yalung ko aya pwari sə à ndarə bal amaləmce mala kùrcau mə'e ka, mənə yì lagir ka nda kam più a bəməsəia. Yì lagir ka, à kə gandə pusəe dang, she bə bwa pàna bəmúri aban Kərəsti ka.

¹⁵ E, ko yalung sə bəa bal Nggurcau mala Musa ka, mənə yì lagir ka, girəna babumia, à pà nə bwalte dang.

¹⁶ Sə bə nda a ya pwari sə bwa pələ rəi aban Mətalabangjo ka, mənə yì lagir ka à pusəni!*

¹⁷ Mətalabangjo andə Bangjo ka à nda mwashat, sə ban mənana Bangjo mala Mətalabangjo nda kam ngga, panzəban nda kam.

¹⁸ Səm mənana kat səm pənə lagir a bəməsə səm raka, sə səm ndarə ləmdə ta mala boarbwa mala

§ 3:13 3:13 Balli gbal aba: Pur 34:33. * 3:16 3:16 Balli gbal aba: Pur 34:34.

Bakuli ka, à nda rə nggadfi səm bə səm pa kəla yì, nə boarbwa mənana kə ká nə ká a dəm̃ba ka. Mənia yì boarbwa ka pur nəban Mətalabangŋo mənana nda Bangŋo ka.

4

Agir-boarna mala Bakuli abalə ankwaring dəbang

¹ Sə acemənana Bakuli, aba sən məsəswatər male sə pà səm mənia yì túró mishan ngga, babum səm pà nə bungì dāng.

² Səm nyìngŋə̀nà bu səm arə agir kəsəkya mənana à kə pea aba səmbərəa ka, sə səm ginəce bealu mala swarkiban. Pà səm nə nacau mala Bakuli nə nyir dāng. Səm nə dukdo məsəcau aba təlaban a badəm Bakuli, sə səm nə bariki aban ləmdə bamur rə səm a njar məboarne a ban abwana mənana kat à kə gandə gakkita məboarne andə məbane aba denyicau malea ka.

³ Sə bə Cau Amsəban mənana səm nggə hamnəi, səmbərəa anzəm lagir ka, səmbərəi abwana mənana à kə ká kidiki ka.

⁴ Shetan, mənana ginggiyi nə nza man ngga songŋə̀nà pəndəa aba denyicau mala amə d̃wanyì earnə Cau Amsəban, ace mənana bəà kəa kum sən təlaban mala Cau Amsəban mala boarbwa mala Kərəsti, mana nda purban mala Bakuli ka, dāng.

⁵ Yì Yesu Kərəsti Mətalabangŋo ka, nda mana səm nggə hamnəi ka, bamur rə səm nda səm nggə hamnəi ka dāng. Səm ngga, səm nda ka amətúró ma'wun à kə ce Yesu.

⁶ Bakuli mənana bang ama, <<Bə təlaban ta aba pəndəa>> ka, tana a babum səm ace pà səm

tǎlaban mala sǔrə boarǒwa mala Bakuli mənana à nə səni a bəməsə Yesu Kərəsti ka.*

Agir-boarna abalə ankwarding dəbang

⁷ Mənia yì túró mishan Bakuli pa səm ngga nda kəla gəna məboarne mana à nə tsəkce pepè ka. Sə nggearə səm mənana à pa səm mənia yì gəna ka, səm nda kəla ankwarding dəbang, ace ləmdəa səm ama rəcandəa mægule mənana kàrmúr ban kat ka, pur nəban səm dǎng, pur nəban Bakuli.

⁸ À tsək səm aba do məkwane a koya bui ka, sə mənə ka bungi səm dǎng. À zurəi babum səm, sə səm pələki nə balə səm dǎng.

⁹ À pà səm tanni, sə Bakuli ka nying səm dǎng; à ram səm a nzali, sə səm par bu səm, səm lo.†

¹⁰ Səm dukdo mala abwana mənana à wuna aba nggürəu səm sənəa Yesu ko aya pwari ka, ace mənana do male nə yiləmu gbal ka à nə səni aba nggürə səm.

¹¹ Aba do ma'səm kat ka, səm do aba ká-məbane mala lú ko aya pwari atəcau mala Yesu, ace mənana do male bə ləmdəa aba nggürə səm mənana dupi ká lú ka.

¹² Mənia ka ləmdə ama səm amə'mishan ngga, səm nda aba wara sənəa lú, səama mənə ka ndarə yinə wun aba kum yiləmu.

¹³ Maləmce bang ama, <<Ən earəna nəi, ace mani ka ən nacau.>> Nə mənə yì bangjo mala pabamuru ka, səm gbal ka səm earnəi, nda səm nacau ka.‡

* **4:6 4:6** Balli gbal aba: Tite 1:3. † **4:9 4:9** à ram səm a nzali, sə səm par bu səm, səm lo ko <<à bu səm a nzali, sə səm arki dǎng.>>

‡ **4:13 4:13** Balli gbal aba: Ang 116:10.

¹⁴ Səm pa anggo acemənana səm sələna ama Bakuli, mənana loasə Mətalabangŋo Yesu ka, nə loasə səm gbal sənəa Yesu, sə nə ká nə səm, sənəa wun a bədəmbi.

¹⁵ Məno kat ka, nda à kə ce boaro ma'wun, ace mənana bʷamuru mala Bakuli mənana nda aban lidəmba aban ká a ban abwana pas ka, nə yinə pak yàwá mægule, sə nə lidəmba nə yinə gulo a ban Bakuli.

¹⁶ Ace mani ka, babum səm bungi dāng. Ko bə do ama nggūrə səm mənana à kə səni nə məsəu, nda ban ká kɪdɪkɪ ka, bangŋo ma'səm ngga kə duk bəshe a koya pwari.

¹⁷ Amənia yì atanni ma'səm məkèke mana bania pà nə sau raka, à nda ban giləki səm ace kum boarbwa mənana málá male pà kàm dāng, sə gulo male ka kə bə pà kàm à nə kàni arəi dāng.

¹⁸ Agir mənana à kə sənia nə məsəu ka, teà kə sau dāng, sə agir mənana à kə sənia nə məsəu raka, málá malea pà kàm dāng. Nda gír mənana tsəa sə səm nggə soa məsə səm arə agir mənana à kə gandə sənia raka.

5

Ban-do ma'səm mənana a kùli ka

¹ Anggūrə səm ngga à nda kəla agumli mənana səm dukiyi abaləia akani a banza. Səa ma bə amənia yì agumli sangina ka, səm sələna ama Bakuli nə pə koyan atà səm ngga bala a kùli, nggūrəu mənana malkiyi raka, mənana Bakuli nə nggearəi giləki ace səm, bu bʷapəndəa nə pə raka.

² Afa mənıa yì gumli ka, səm nggə imge, rə səm kə bəla ace kutio a bala mənana a kùli ka, kəla oasə bəsa agir-nggürəu.

³ Acemənana bə səm oasəni ka, pà səm nə duk gbərangtang dāng.

⁴ A do ma'səm aba mənıa yì gumli a banza ka, səm nggə imge abata dəmbərya mala atanni. Imge ma'səm ngga pà acemənana səm nggə earce swār nggürəu mala banza ka dāng, nda acemənana səm nggə earce oasə nggürəu mala kùli, ace mənana nggürə səm mənana kə wu ka, à nə nggadì nə mənana pà nə wu raka.

⁵ Bakuli nə nggearəi nda mənana giləki səm ace mənıa yì nggadì ka, sə pà səm Bangŋo Məfele male acemənana bə ləmdə ama anggo sə nə yia lümsəo.

⁶ Ace mani ka, səm ndanə məsəkang-kangŋa ko aya pwari, kat andə amani ama səm sələna ama, bə səm ndakani nə yiləmu aba nggürəu a banza ka, səm pà là a ban Mətalabangŋo dāng.

⁷ Do ma'səm ngga, do gūli arə Bakuli na, mala sən gır nə məsəu na dāng.

⁸ E, səm ndanə məsəkang-kangŋa, bə eare ma'səm ngga, bə səm gapi tarə səm sənə mənıa yì nggürəu mala banza ka, bə səm do a ban Mətalabangŋo.

⁹ Sə ado ka, tsəkdəmbəu ma'səm ngga, nda mənana bə səm pwasə bumi, ko səm ndakani aba mənıa yì nggürəu, ko səm purrini bələi.

¹⁰ Acemənana səm kat ka, duməna púp səm nə nggá came, sə do ma'səm nə ləmdə kwas, a badəm bunə pak bəshi mala Kərəsti. Ko yan atə səm

ngga nə kum gır mana kārəa arə gır mənana pè
aba mənıa yì nggūrəu a banza ka, ko məboarne ko
məbike.*

Səm nda ka amə'pwantu mala Bakuli

¹¹ Səm ngga səm sùrənà rə mana nda banggi
Mətalabangıo, sə səm nggə bariki səm nə nun
dənyıcau mala abwana a banı. Bakuli ka sùrənà
rə səm pepè, sə tsəkbaləu mem ngga nda mənana
ama wun ngga wu sùrənà rə səm gbal anggo aba
dənyıcau ma'wun.

¹² Səm pə aban bariki dəm ama səm nə b̄wangsə
bamur rə səm a ban wun d̄ang. Awo, səm nda ban
pə wun tər gır mənana wun nə jali nə səm nəi ka,
ace mənana bə wu kum cau mənana wun nə ne
abwana mana à kə nggori nə puro mala b̄wa aba
nggūrəu sə à fali nə bealəia raka.

¹³ Bə ləmdəa kəla dəm səm kwar raka, nda àkə
ce gulo mala Bakuli. Sə bə səm kwar nə kwaro ka,
nda àkə ce boaro ma'wun.

¹⁴ Bə nda a koya nkanggari ka, earcearəu mala
Kərəsti kə yál səm. Acemənana səm pana eare
ama, Kərəsti wu ace b̄wapəndəa kat ka, səm pana
eare gbal ama səm kat ka, səm nda atè aba lú
male.

¹⁵ Yi wu ace koyana le ka, ace mənana abwana
mana à ak yiləmu məbəshe male ka, bəà kəa dupı
bamuria d̄ang, bəà dupı Kərəsti, mənana wu acea
sə à loasəi ka.

¹⁶ Ace mani ka, twal adyan aban ká dəmba ka,
səm nggə sən b̄wapəndəa dəm nə səne mala banza

* **5:10 5:10** Balli gbal aba: Mat 16:27; Rom 14:10.

aba nggūrəu dāng. Kat andə amani ama didyal ka, səm twal Kərəsti aba səne mala nggūrəu ka, adyan ngga, anggo sə səm twali dāng.

¹⁷ Ace mani ka, bwa mənana kat duməna mala Kərəsti ka, pələna bəsa bwa. Do mə'e kutina, do məbəshe tinate.†

¹⁸ Mənia yì agir kat ka, boro na nəban Bakuli, mənana nyesə səm a dotarəu andəi nə bu Kərəsti, sə pà səm túró bəlban, mala nyesə abwana a baní ka.

¹⁹ Bakuli ka nda aban bəl banza nə nyesəi a baní nə bu Kərəsti, bwal acaubikea malea a babumi dāng. Sə yì ka, pana səm a bű səm yì cau bəlban ace nyesə abwana a baní.

²⁰ Ace mani ka, səm nda ka amə'pwantu mala Kərəsti; Bakuli ka nda rə buakia rə wun nə kún səm ama, wu kwaki kir wun arə cau ma'səm. Səm nggə buakia rə wun a kúni Kərəsti ama, wu giləki nre wun wunəa Bakuli.

²¹ Bakuli tsək Kərəsti, mənana pənə caubikea raka, pələ caubikea ace səm, ace mənana abaləi ka, səm nə pələ amə'cauboarna a ban Bakuli.‡

6

¹ Acemənana səm nda bituro sənəa Bakuli ka, səm nggə zəmba wun, wu kəa ak bəwamuru mala Bakuli mənana pa wun ngga bə, wu pāngnənə túró nəi dāng.

² Bakuli ka, kə bang ama:

<<Àkə bu-pwari mala
ləmdə earmúru

† 5:17 5:17 Balli gbal aba: Gal 6:15. ‡ 5:21 5:21 Balli gbal aba: Rom 4:25; Ib 4:15; 1Bit 2:22; 1Yoh 3:5; Atúró 3:14.

mem ngga,
 ən ɔeo.
 Lang pwari mala amsəo
 yina ka,

ən dupo gbasha.>>*

Səni! Ado mənəo ka ndà pwari mənana Bakuli
 kə ləmdə earmúru male ka; yalung ndà pwari
 amsəban.

Atanni mala Buləs

³ Səm ngga, səm nggə dukdo a njar mənana bə
 səm ngga dupi kəbwa tər annda raka, ace mənana
 kəbwa bə kəa kum məbane aba túró mishan
 ma'səm dāng.

⁴ A kúni ka, aba koyagir səm pak ka səm
 nggə ləmdəa ama səm nda ka aməuro-mishan
 məməsəcau ni mala Bakuli. Səm nggə pe nə
 shakminəu kərkər abalə atanni, aba rəpina, andə
 doməkwane.

⁵ À walki səm, à ramta səm a ndəkurban,
 abwabundəa lo arə səm aba bumlulla; səm pak
 túró aba auləa, səm dum nə gandərəu aba dʷanyi
 ntulo andə nzala.†

⁶ Səm nggə ləmdə bamur rə səm nə doboarnsari,
 andə sələe, andə munyi, andə pe məboarne, nə
 bu Bangʷo Məfele mənana abalə səm ngga, sə nə
 earcearəu məbafoe.

⁷ Səm nggə hamnə məsəcau nə babum kat, sə
 nə rəcandəa mala Bakuli aban pak túró abalə səm.
 Səm nggə pak túró nə bealboarna ma'səm kəla
 agirbura a bu səm məli ace ká nə munəo, sə a bu
 səm mə'nggare ace mgbàlli agirbura.

* **6:2 6:2** Balli gbal aba: Isha 49:2. † **6:5 6:5** Balli gbal aba: Atúró
 16:33.

⁸ Səm nggə pakki Bakuli túró, ko abwana gusələ səm, ko à bürəce səm, ko à twal lullə səm, ko à bəwangsə səm. Abwana twal səm kəla amə swarkiban, səama səm nggə pak agir nə babum səm mwashat.

⁹ Səm do kəla à sùrə səm dāng, sə à sùrənà rə səm pepè. Səm do kəla səm nda kun lú, sə səm ndanə yiləmu. À walki səm, sə à wal-lú səm dāng.

¹⁰ Kat andə amani ama à tsək səm aba bumkidikea ka, səm nda aba bumpwasəa ko aya pwari. Ko bə ndo ama səm nda ka amə'tər ka, səm nggə tsək abwana pas à duk amə'kume. Məsəcau na ama səm pənə kəgìr dāng, səama girbunda kat ka ma'səma.

¹¹ Wun abi səm mənana a Korinti ka! Səm səmbərəa wun kəcau dāng, səm na wun a banfana, səm mən babum səm bwāng a ban wun.

¹² Səm ləmdə earcearəu aban ká a ban wun, sə wun ngga, wu pənə earcearəu arə səm dāng.

¹³ Ən nggə na wun cau kəla amunem. Ace earcearəu mənana səm ndanəi arə wun ngga, pa wu nə ləmdəa səm earcearəu gbal re? Wu mən babum wun aban yiu a ban səm.

Andaməgule mala Bakuli məyiləmuì

¹⁴ Wu kəa kpapi bamur rə wun‡ wunə abwana mənana à pa bamuria a ban Kərəsti raka dāng. Mana kpapi bealboarna andə bealbikea? Sə təlaban ngga, lang sə à nə do andə pəndəa?

¹⁵ Sə ya dotarəu na kpapi Kərəsti andə Shetan? Sə mana kpapi məkwadì andə bwa mənana məkwadì na raka?

‡ 6:14 6:14 Wu kəa kpapi bamur rə wun Ko <<Wu kəa duk biu>>

16 Sə mana kpapi Ndàməgule mala Bakuli andə
nda ka alú? Səm ngga, səm nda ka ndàməgule
mala Bakuli Məyiləmui. Kəla mənana Bakuli na ka:

<<Mə nə do abalə
abwana mem,
mə nə gya abaləia,
Mə nə duk Bakuli amúrià,
sə yia ka, à nə duk
abwana mem.>>§

17 <<Acemani ka, wu purî
balə amə'bealbikea,
wu duk zak!
Wu kəa gbashi rəia dāng,
anggo sə Mətalabangŋo na.
Wu kəa je kəgîr mənana
mim Bakuli ən ginəce ka dāng,
sə mə nə gingsə wun.>>*

18 <<Mə nə duk Tār wun,
sə wun nə duk amunem.
Mənia ka nda cau
mənana Mətalabangŋo
mana Karban kat
bang ngga.>>†

7

1 Wun amə'eamrəarəu, acemənana səm ndanə
amənia yî apacau ka, bə səm lak bamur rə səm
arə agir mənana kat à nə ká nə nggūrə səm ko
bangŋo* ma'səm aba pə mənana Bakuli ginəce ka.

§ **6:16 6:16** Balli gbal aba: Pəris 26:11-13; Ir 32:38; Ezək 37:27; Pur
25:8; 29:45; Sən 21:3. * **6:17 6:17** Balli gbal aba: Isha 52:11.

† **6:18 6:18** Balli gbal aba: 2Sam 7:14; 1Kpa 17:13; Isha 43:6; Ir
31:9. * **7:1 7:1** bangŋo ko <<denyicau,>> ko <<babum>>

Bə səm nggə pa anggo ka, səm nə kum lümsəo nə doməfele aba banggi Bakuli.

Banboarnado mala Buləs

² Wu ləmdəa səm earcearəu a babum wun. Səm pakki kəbwa məbane dang; səm tsək kəbwa a njargula bwarkio dang, sə səm bəmbəri kəbwa dang.

³ Ən pa aban na mənəi yì cau ka ace bəsəki wun bə dang. Sə kəla mənəi ən bang a dəmba ka, wun ngga wu nda a babum səm, ko aba lú ko aba yiləmu.

⁴ Mə ndanə məsəkang-kangja arə wun, sə ən nggə nggori nə wun. Wu bəngnə babumam kərkər; abalə atanni ma'səm kat ka ən lumsə nə banboarnado kərkər.

⁵ Lang səm yì bwaləna Masədoniya ka, ko səm kum usələo a nggürə səm dang. A koya ban səm pələ ka, kə tanni na. Nə nza ka, kúnbuàna na, nə babaləu ka, baləkəsəkyə na.[†]

⁶ Sə Bakuli mənəi kə giriki amə babum-bungya ka, nda yì giriki səm nə yiu mala Titus ka.

⁷ Sən bəməsəi nda pa səm bumpwasəa nəmurəi ka dang, nda andə cau mənəi yì na ama, wu bək babumi ka. Yì bangga səm ce rəbəla ma'wun acem, andə bumkidikea ma'wun arə gir mənəi kumban ngga, andə pu anzəm ma'wun acem; sə mənəi ka ciem banboaram kərkər.

⁸ Ko bəə na ama ən kidikea wun babum wun nə mənəi yì cauterəa ən tasəa wuni ka, ən pak bənsələma dang. Kat andə amani ka, ən yì pak

[†] 7:5 7:5 Balli gbal aba: 2Kor 2:13.

bənsələma, lang ən yi sələ ama ce kwan rə wun zuku ka.

⁹ Sə ado ka, ban kə boaram, pa acemənana ama ən kidiki bum wun ngga dāng, nda acemənana ama kidiki mala babum wun tsək wun, wu pwanzali, wu nggadī abeal wun. Məno ka nda ulang bumkidikea mənana Bakuli earkiyice ama bə abwana male bəa kə pak ka. Ace mani ka, səm pakka wun gır'kwanban dāng.

¹⁰ Ulang bumkidikea mənana Bakuli earkiyice bə səm kutio abaləi ka, nda mənana kə tsək səm, bə səm nying caubikea, aban ká kum amsəban. Bənsələma pa kəm aba ulang məno yì bumkidikea ka dāng. Səa ma bumkidikea mənana mala banza na ka, pələi caubikea nzəm pa abaləi dāng, sə kə ká nə bwa a lú.

¹¹ Wu sən gir mənana bumkidikea mala bānggi Bakuli pusə abalə wun ngga! Tsək wun arə kum babumpina mala pě. Tsək wun a ləmdə do kunpwasəa ma'wun. Tsək wun a bumlulla arə pě məbane. Tsək wun a baləkəsəkyə. Tsək wun a rəubəla ace sən bəməsəam. Tsək wun a babumpina arə pakki agir mala Bakuli, sə pə wun babum mala nunkir amə'caubikea. Wu ləmdəna arə anjar kat ama wu pāngŋəna gir mənana kat boaro bəa pe ka.

¹² Tər giləa wun məno yì cauterəa ka, pa ace bwa mənana pak caubikea, ko bwa mənana à pakki wi caubikea ka dāng. Ən giləa wun ace mənana, a bədəm Bakuli ka, wun nə bəmür rə wun ngga, wu nə sən lime mala pu a nzəm ma'wun arə səm.

¹³ Mənia ka bəkbabum səm kərkər.

Kpapi andə məno yì bəkbabum ngga, banboara

səm arə sən bumpwasəa mala Titus ace akban mənana wun kat wu é sə wu tsəi babumi nong ngga.

¹⁴ Ən bangnəni wi nəma, ən nggə nggori nə wun, sə ado ka wu pam kəsəkya dang. Sə kəla mənana ko man kat səm bangga wun ngga məsəcau na ka, anggo gbal sə nggori ma'səm aban Titus ka, duməna məsəi!

¹⁵ A dyan ngga earcearəu male aban wun ngga, kúti rəcandəa, yi mana bə dənyi nə okiru ma'wun kat a baní andə akban mənana wu é nə rəbəla andə pagulo ka.

¹⁶ Aryan ngga, mə ndanə banboarnado, acemənana mə ndanə nzəmcandəa arə wun.

8

Wu pà boro nə eare mala babum

¹ *Wun amə'eamrəarəu, səm nggə earce bə wu súrə gir mənana Bakuli, aba bwamuru male ka, pə abalə a'ikəlisiya mənana a nzali Masədoniya† ka.

² À kum kārəkiban kərəkər nə atanni mənana yiu amúrià ka; səama à lümsə nə banboarnado kərəkər mənana yinəia à mən buia kpəm aba paboro malea, kat andə amani ama, yia ka amətapwasəa na ka.

³ Mə nə gandə bang amúrià ama, à pà gir mənana kume malea bwal ka, yələ à pà gir mənana kúti kume malea ka nə eare mala babumia.

* **8:1 8:1** Balli gbal aba: Rom 15:25,26. † **8:1 8:1** a'ikəlisiya mənana a nzali Masədoniya ka: À nda ka ikəlisiya mənana Buləs mənəia abalə ala Filipi andə Tasalonika ka.

⁴ À camarə buaki arə səm ama bə səm nyinggia wia njar mala pabu ace bwalia abwana mala Bakuli.

⁵ À pak gir mənana denyicau ma'səm bwal bani raka. À tite ka, à pà bamuria aban Mətalabangno, sə à pà aban səm kəla mənana Bakuli earce ama bəa pak ka.

⁶ Ace mani ka, səm buaki arə Titus, yì māna nda bwa mənana tita bak babum wun arə pabu ka, bə nyare aban wun, bə bak babum wun, bə wu kyan nə mənə yì túró pabu ka a masələate.

⁷ Wun ngga wu nda dəmba aba koya gir ka. Wu nda dəmba aba pabamuru, andə sələ nacau, andə sūrəgir, andə rəbəla arə túró, sə earcearəu ma'wun ace səm. Anggo sə ən nggə earce bə wu pa a dəmba gbal aba mənə yì bwamuru wu ndanəi mala pabu ka.

⁸ Ən pa aban tsək wun púp bə wu pə anggo dāng. Mə nda aban kārəki came nə məsəcau mala earcearəu ma'wun arə babumpina mala pə mənana abea ikəlisiya nani ka.

⁹ Wu sələnə nə bwamuru mala Mətala səm Yesu Kərəsti; mənana kat andə amani ama yì ka, məkume na ka, yì duk mə'tər ace wun, ace mənana wun, aba dotər male ka, bə wu pələa aməkume.

¹⁰ Sə kwarkiru mem nia ka: Nda akə ce boaro ma'wun bə wu masələta gir mənana wu tite nə bəən ngga. Nə bəən ngga, wu nda ka amədəmba mənana wu bang ce pə ka, sə kə wun na mənana wu tita pa ka.

¹¹ Ado ka, wu masələta gir mənana wu tite ka. Rəbəla mənana wu ləmdəi a dəmbə ka, bə pusərəi

ado aba pàbu ma'wun. Wu pǎ bə kārəa arə gir mənana wu ndanəi ka.

¹² Boro mənana bwa earəna nə babumi mwashat nə pà ka Bakuli nə é, sə yì paboro ka, bwa bə kārəi arə gir mənana ndanəi ka, pà a kun gir mənana bwa pànəi raka dāng.

¹³ Ən pa aban bang mənəia ka ace mənana bən usələ abea bwana sə wun ngga mə nə para wun tanni amur wun dāng. Eare mem ngga, bə wu karə kat.

¹⁴ Ado ka, kume ma'wun kpəm ngga nə gandə bwalia wia kəm aba təle malea, ace mənana a bə fara ka kume malea kpəm ngga nə gandə bwala wun kəm gbal aba təle ma'wun, sə anggo ka, wun nə karə kat.

¹⁵ Kəla mənana Maləmce bang ngga:

<<Bwa mənana ram
kpəm ngga,

kəgìr eapi wi amurí dāng.

Sə bwa mənana ram

bəti ka,

kəgìr shíngnəi wi dāng.>>‡

À tasə Titus a Korinti

¹⁶ Ən nggə pakki Bakuli yàwá, ace pè Titus babum ulang mənana mə ndanəi ace wun ngga.

¹⁷ Titus ear nə zəmba ma'səm a baní bə kya sən wun dəm. Yàle yì nə nggearəi ka, ndanə rəbəla mala sən wun.

¹⁸ Səm ndya səm nggə tasə be mə'eamrəarəu atə ka, mə'eamrəarəu mənana a'ikəlisiya mənana kat akani ka, à kə bwangsəi ace túró male aba hamnə Cau Amsəban.

‡ 8:15 8:15 Balli gbal aba: Pur 16:18.

19 Dəm ngga, aməno yì a'ikəlisiya ka à twaləna mənəia yì mə'eamrəarəu ka bə duk bi səm mətúró aba gya ma'səm. Yì ka, bəà angña dəmba à warina a Korinti ka, səm nè nggá o sənəia a Urəshalima nə boro, ace gusələ Mətalabangño, andə ləmdə pà bamuru mə'səm arə bwaliarəu kam.

20 Səm nə yia o a tarə səm, ace mənana bəà kəa tsəka səm kun, amur njar mənana səm nggə kar nə mənəia yì boro ma'wun ngga dāng.

21 Səm ngga, səm nggə earce pək gır mənana nə pwasəbum Mətalabangño ka, andə mənana bwapəndəa nə səni nda a nzongñi ka.Ş

22 Dəm ngga, bə mə'eamrəarəu nakani mənana səm nggə túrí aban wun andə abwana mənə bari ka. Aba məsəcau ka, ləmdəna səmi kusə pas ama kə earce nə bwala wun nggam. Sə ado ka, babum mənana ndanəi ace bwala wun ngga, kúti mənana didyal ka, acemənana yì ka, earnə wun pepə.

23 Bə kə bwa nə diban amur Titus ka, wu ne wi ama biam na mənana səm nggə pak túró sənəi abalə wun ngga. Sə bə à nə diban amur amə'eamrəarəu mana atə ka, wu nea wia ama, yia ka a'ikəlisiya nə túriá ace gusələ Kərəsti.

24 Ace mani ka, wu ləmdəi abwana man a banfana a badəmba a'ikəlisiya, earcearəu ma'wun andə tər jali ma'səm nə wun.

9

Pàboro ace aməkwadī a Urəshalima

Ş 8:21 8:21 Balli gbal aba: Pas 3:4.

¹ Pà nə boaro mə giləa wun cau amur mənیا yì túró bwali aməkwadfi mənana a Urəshalima ka dāng,

² acemənana ən sələna ce rəbəla mənana wu ndanəi a babum wun arə mənیا yì bwaliarəu ka. Ən nggə jali nə wun aban ikəlisiya mənana a Masədoniya ka, ama wun mənana a Akaya ka, nəbəān sə wu gilə rə wun ace paboro. Nggearə babumpina ma'wun nə soa babum abangula aməkwadfi mənana a Masədoniya ka arə paboro.

³ Sə mə nda aban tasə amənیا yì amə'eamrəarəu ka aban wun, ace mənana mə dumnə sələe ama wu giləna rə wun, kəla mana ən nea wia ama wu raməna aboro ma'wun a banbwáná ka. Ən earce nəma nggori ma'səm amur wun ngga bə kəa dɥwanyi məsəcau abaləi dāng.

⁴ Səm nə kum kəsəkyə, sə ma'wun yì kəsəkyə ka nə gul kpəm, yì mana bəà abea aməkwadfi mənana a Masədoniya, yiu atəm sə à yì kum wun ngga, wu kur rə wun kəla mana ən nea wia nə makbaləu ka, raka.

⁵ Nda gir nì sə boaro mə tasə amənیا yì amə'eamrəarəu ka, bəa akəm dəmba, bəa kya sələ ama boro mənana wu eare wu nə pà ka, wu tsəngɣəni a banbwáná. Sə eare mem ngga, nəma bə pagir ma'wun bə duk eare mala babum wun, bə kəa do ama, wu pəbu nə nggwani dāng.

Bealbeale nə eare mala babum

⁶ Bə balə wun kasəa arə mənیا ka:
 ʔbwa mənana beal məsəbeale
 watsəkərak ka,
 nə nggá pwan watsəkərak;
 sə bwa mənana beal afa

mənbu kpəm ngga,
nə pwan gbal kpəm.

⁷ Koyan ngga bə pà gir mənana kasəi a babumi nə pà ka. Wu kəa pà nə bukkibum, ko kəla à tsək wun púp dang, acemənana Bakuli kə earce bwa mənana kə pabu nə bumpwasəa ka.

⁸ Bakuli ka nə gandə pà wun gir mənana kúti mənana kat wu alkiyite ka, ace mənana a koya pwari ka, wun nə pang nə gir mənana kat wu earkiyice ace bamur rə wun ngga, nə bə kəm kpəm amurí ace pak koya túró məboarne ka.*

⁹ Kəla mənana Maləmce bang ngga:

<<Kə mesə boro a ban amə'tər,
Atúró məboarne male ka,

à pà nə mal dang.>>†

¹⁰ Bakuli mənana pākíyì mə'rya məsəbeale andə gírlina ka, nə pà wun məsəbeale mənana wu earkiyi ce ka, sə nə gusələ gir mənana wun nə pwano abalə atúró məboarne ma'wun, mənana wu pà nə babum wun mwashat ka.‡

¹¹ Bakuli nə pà wun kume a koya njari ka, acemənana bə wu dum nə mənbu aba paboro a koya pwari. Sə bə səm warina nə aboro ma'wun a ban abwana mənana à pa nəi raka, à nə pakki Bakuli yàwá.

¹² Mənia yì túró məboarne wu pə ka nə tsəa təle mala aməkwadi mənana a Urəshalima ka nə malâ, sə yàwá nə alí a ban Bakuli nə bumpwasəa.

* **9:8 9:8** Balli gbal aba: Afi 3:20. † **9:9 9:9** Balli gbal aba: Ang 112:9; Hos 10:12. ‡ **9:10 9:10** Balli gbal aba: Isha 55:10.

¹³ Sə ace mənıa yì gir məboarne túró ma'wun ləmdəí ka, abwana nə pè Bakuli gulo. Mənbu ma'wun aba gaugir wunəia andə acili abwana ka, nə ləmdə pa bamuru ma'wun abata Cau Amsəban mala Kərəsti, mənana wu bangce a bədəmbə abwana ka.

¹⁴ Sə à nə pak hiwi ace wun, nə nzal wun a bumia ace bəwamuru mə'kərkər nì mənana Bakuli pa wun ngga.

¹⁵ Bəà pakki Bakuli yəwá ace boro male mənana à pà nə gandə bəlbələi raka.

10

Buləs nakuni amur túró mishan male

¹ Mım Buləs ən nggə zəmba wun ace nongsəmúrû andə bukbuka mala Kərəsti. Ən sələna wu kə twali ama, bə mə nda a ban wun ngga, ən loasəkiyi kunam dāng, sə bə mə nda zak ka, ən nggə na wun cau nə rəcandəa abalə acauterəa.

² Ən nggə zəmba wun adyan, wu kəa ciem bən yiu ka, mə yi nacau nə pekiban dāng; acemənana mə nə gandə peki abwana mənana à kə na ama səm nggə pakkia agir a pə mala aməbanza ka.

³ Kat andə amani ama səm do aba banza ka, səm nggə munəo kəla mənana banza munəkiyi ka dāng.

⁴ Agirbura mənana səm munəkiyi nəia ka, agirbura mala banza na dāng*; agirbura ma'səm ngga à ndanə rəcandəa mala Bakuli ace kidiki akanggərang-ban mala adenyicau məbane mala bəwapəndəa, andə amakgır mə'nyirnì.

* **10:4 10:4** *mala banza na dāng* Ko: mala abwapəndəa na dāng

⁵ Səm nggə kidiki koya nê mala bwapəndəa aba gusələ-múrû male mənana à kə kasəkun abwana bəà kəa sùrə Bakuli raka. Səm nggə kùrki adenyicau mala mgbikiru, sə səm nggə cia bəà okî Kərəsti.

⁶ Sə anzəm mənana bə okiru ma'wun yi lùmsənà ka, səm nə kur rə səm ace kwarkir koya dʷanyî okiru nə pa tanni.

⁷ Wun ngga, wu kə twal agir a səne mala məsəu. Bə à kə bwana kə twali bamuria ama à nda ka mala Kərəsti ka, yia ka bəà bəsələ pak denyicau, acemənana səm gbal ka, səm nda ka mala Kərəsti kəla yia.

⁸ Sə bə ən nggə nggori kərkər nə rəcandəa mənana Mətalabangŋo pa səm ace bak wun, pà ace kidiki wun raka, kəsəkya pa nə pakkam arə nggori dāng.

⁹ Ən pa aban bariki mə nə pà wun bangciu nə acauterəa mem dāng.

¹⁰ Acemənana abea abwana kə na ama, <<Acauterəa mala Buləs dəmbərya sə à ndanə rəcandəa, sə bə nda nə baməsəi a ban səm ngga, mə'rəwukea na sə aba nacau ka sələ tsək acau dāng.>>

¹¹ Aməno yî abwana ka, bəà sələ ama pwari mənana səm warina nə bamur rə səm ngga, səm nə pang nə rəcandəa kəla cau ma'səm mənana səm giləa abalə acauterəa a ban sauwa ka.

¹² Səm ngga, səm kārəa səm nə karə rə səm sənə abwana mənana à kə bwangsə bamuria, ko ana raka, səm nə na ama, səm nə twal bamur rə səm mwashat sənəia ka dāng. Sə bəà kə kārəki rəia

arəarəia, sə à kə sən purki rəŭ malea ka, à nda aba dʒwanyi səlæ!

¹³ Nggori ma'səm ngga pà nè yàllî ban mənana rəcandəa mala túró ma'səm go kam ngga dāng. Səm nè nggori amur agir mənana à kumban aba nzong mala túró mənana Bakuli pà səm, mənana kpapi túró ma'səm abalə wun ngga.

¹⁴ Sə acemənana wu nda aba ban mənana túró man go kam ngga, ká ma'səm a ban wun nè Cau Amsəban mala Kərəsti ka, səm yàl nzong dāng,

¹⁵ Sə səm yàl nzong gbal nè nggori nè túró mənana abea bʒwana pè ka dāng. Tsəkbaləu ma'səm ngga, nda mənana ama bə pabamuru ma'wun gulo, ace mənana nzong túró ma'səm a ban wun ngga, bə turo a damba.

¹⁶ Anggo ka səm nè gandə o arə abea ban mənana à nda a damba nè wun, a ban mənana kəbwa malaká pak túró kam raka. Səm nè nggá hamnə Cau Amsəban nggam, sə kəcau pà nè lo dəm ama, səm nggə nggori nè túró mana à pè a bantúró mala bə bwa ka dāng.

¹⁷ Kəla mənana Maləmce na ka, <<Bə kə bwa nè nggori ka, bə nggori nè túró mənana Mətalabangŋo pangŋəni ka.>>[†]

¹⁸ Acemənana bwa mana bʒwangsə bamúri ka nda à nè earnəi ka dāng, she bwa mənana Mətalabangŋo bʒwangsəi ka.

11

Buləs andə amə'mishan mə'nyiri

[†] **10:17 10:17** Balli gbal aba: Ir 9:24.

¹ Ən nggə earce nəmə bə wu twal gandəə nə mim, nə bʷabana mem bəti. Ida, wu twal gandəə nə mim!

² Mə ndanə mbali amur wun, ulang mbali mala Bakuli, acemənana, ən pana wun kəla nsari ace alban a ban bʷabura mwashat, yi Kərəsti nə bəmur rəi.*

³ Səama, bəngciu kə pakkam, bə kəa do ama, kəla mənana n'yau bə səki Hawawu nə swarkiban male ka, bə bə səki dənyicau ma'wun, gandəə wun nə nying pəbamuru ma'wun mə'məsəcau nì andə məboarnsari arə Kərəsti dāng.†

⁴ Ən bang anggo acemənana wun ngga, wu kə kaurəa atə earnə koya bʷa na mənana yiu aban wun sə yi hamnə be Yesu mənana nda'dāng andə mənana səm hamnəi ka. Sə dəm ngga, wu kə ak be bəngjo andə be cau ama <<cau amsəban>> na, mənana nda'dāng andə mənana wu angja dəmba wu angjəni ka.

⁵ Sə a səne mem ngga, abwana mənə wu tunəkia ama, <<akənggərang amə'mishan>> ngga, à kútiām nə kəgìr dāng!

⁶ Ko bə do ama abə nacau ka, ən sələ tsək acau mem raka, a bui mala sùrəgìr ka, ən gatti dāng; səm ləmdəna wun mənəi ka a banfana a koya pwari abə koya njar.

⁷ Ən bʷarkí nə bʷarkio, yi mənana ən nyesə muram a nzali, sə ən loasə wun a kùli nə hamba wun bəsa Cau Məboarne mala Bakuli bə, wu mbwem kəgìr raka le?

* **11:2 11:2** Balli gbal abə: Hos 2:19-20; Afi 5:26-27. † **11:3 11:3** Balli gbal abə: Tite 3:1-5,13.

⁸ Nə gandə do ama mə nda aban bəmbəri abea ikəlisiya yi mana ən ak boalo a buia ace mənana mə pakka wun túró ka!

⁹ Mənana mə nda a ban wun sə mə nda aba təle ka, ən duk twalo amur kəbwa dāng. Amə'eamrəarəu mənana à pur nə Masədoniya ka, à yinəəm nə gir mənana ən pak tələ ka kat. Ən yál bəmúrəm, ən eare mə duk twalo amur wun aba koya kə njar ka dāng, sə pa mə nə duk dāng.‡

¹⁰ Nə məsəcau mala Kərəsti mana a bələam ngga, kəbwa kərəa aba bu-nzali Akaya kat, mənana nə tamsəam arə mənəia yì nggori ka dāng.

¹¹ Mana tsəa sə ən nggə bang anggo? Nda acemənana ən earce wun raka le? 'Bakuli ka sələna ama ən earce wun!

¹² Mə nə lidəmba nə pak agir mənana ən pakkiyi ado ka, ace mənana mə tamsə abwana mənana à ndaban alta njar à nə bang ama túró mis-han malea arə agir mana à kə nggori nəia ka mə'mwashati na andə mə'səm ngga.

¹³ Amənəia yì abwana ka, amə'mishan mə'nyirì na. Yia ka, aməbosəkiban na, mənana à bosəki rəia kəla amə'mishan məbafoe mala Kərəsti ka.

¹⁴ Sə gir'ndali na dāng. Ko nggearə Shetan nə bəmúrì ka, kə bosəki rəi kəla məturonjar mala təlaban.

¹⁵ Sə pà nə duk gir'ndali dāng, yi mənana bəà aguro male bosəki rəia kəla aguro mala bealboarna ka. A masələate ka, à nə kum tang-nakusəu bealbikea malea.

Buləs jali nə atanni male

‡ 11:9 11:9 'Balli gbal aba: Filp 4:15-18.

16 Mə nə bəsələi dəm ama: bə bwa bəkəa twali kəla ən kwár raka dāng. Sə bə wu twalam anggo ka, wu em kəla mənana wun nə ak bwa mənana dəmbi kwar raka, ace mənana mə kum gír mana mə nə nggori nəi gbal ka.

17 Aba mənəia yì ulang nggori ka, ən pa aban nacaу kəla mənana Mətalabangno nə na ka dāng. Ən nggə nacaу kəla mə'dwanyi sələe.

18 Sə acemənana abwana pas kə nggori ulang mala banza ka, mim gbal ka, mə nə nggori.

19 Wu kə twali bamur rə wun ama, wu ndanə sələe, səama ban kə boara wun arə twal gandəa nə amə'dwanyi sələe.

20 Bafo, wu kə twal gandəa nə koya bwa mənana kə pak guro nə wun, kə pwan agir kuma ma'wun, ko kə təpəri wun, ko kə ləmdəa wun ama kúti wun, ko kə pakka wun gir kyauwikiban a babwa ka.

21 Kəsəkyə pakkam mə eare ama səm ndanə rəwukya mənana pa səm nə gandə pak mənə raka!

Mə ndo mə nə nacaу kəla dəmbam kwar dāng: Bə bə kəgír nakam mənana bwa nə nggori nəi ka, mə ndanə məsəkang-kangno mala nggori nəi gbal.

22 Bə yia ka, amə Ibəru na ka, mim gbal ka mə nda bwa Ibəru. Bə yia ka, amə Isərayila na ka, mim gbal ka mə nda bwa Isərayila. Bəa nda ka aməkau mala Ibərayim ngga, anggo gbal sə ən pa.

23 Mə nə nacaу kəla dəmbam kwar dāng: Bə yia ka, à nda ka aguro mala Kərəsti, ən boaria wia aba pakki Kərəsti túró məcandəe! Ən kum kúrban kusə pas ən kutia. Ən kum kwakban mənana à pà nə

gandə ballè raka. Ən apì lú kusə pas. §

24 Kusə tongno ən kum kwakban a bu abwana-məgule mala amə Yahudi, sə koya pwari kwakban ngga, nkamso lumi-tàrú nə məsəi tongno-nong-ine na.*

25 Kusə tàrú à walkiam nə agara, à bukkiam nə atali kusə mwashat, ən limge a mür kusə tàrú, ən pak nongno mwashat, du andə pwari, mə nda aban kyallesə abə nggeamür. †

26 Kusə pas mə nda rə twalbəri məsauwe. Sə arə aməno yì agya ka, ən kum bamúràm abə ká-məbane arə anggeasala a mür-longŋa, ká-məbane a bu amə'bəmbəriban, ká-məbane a bu abwana mem amə Yahudi andə abwana mənana amə Yahudi na raka. Ən kum bamúràm abə ká-məbane a bu amə loasə munəo abə nggea-là; bən wuna a babondo; bən wuna abə nggeamür, sə bən wuna a bu amə'eamrəarəu amə'nyirni. ‡

27 Ən do abə pak túró məkwane andə auləa, abə dʋanyì ntulo arə adú pas, abə nzala andə məsamur. Kusə pas ən do abə təla gírlina, abə dʋal andə təla agir-nggūrəu.

28 Ko bə mala amənia na raka, ko aya pwari ka, baləam kə pi ace dənɣi mem amur a'ikəlisiya kat.

29 Yana rəi bungio sə mem bungì dāng? Yana kpa abə caubikea, sə cə kwan rəəm raka?

30 Bə mə nə nggori ka, boaro mə nggori nə agir mənana à ləmdə rəwukya mem ngga.

31 Yì, yì Bakuli Tár Mətalabangŋo Yesu, mənana

§ 11:23 11:23 Balli gbal abə: Atúró 16:23. * 11:24 11:24 Balli gbal abə: Nggur 25:3. † 11:25 11:25 Balli gbal abə: Atúró 14:19; 16:22. ‡ 11:26 11:26 Balli gbal abə: Atúró 9:23; 14:5.

bwangsəe pà nè mal raka, sələna ama nyir na ən nakiyi ka dāng.

³² Mənana mə nda a Damaska ka, nggwamna mənana abata Murəm Aritas ka, tsək amə'yál là arə akunla ama bəà bwalam.

³³ Gír mənana amsəam a babui ka, nda ən do aba ndakade, sə agyajam mem suləam nə anggúr a fongəran mala sheran mənana à gumbəlina là nài ka.

12

Agir mənana Yesu ləmdəi

Buləs abq səna ka

¹ Dumənəm ama mə nggori, ko kat andə amani ama pà nè pur kəgír raka. Sə ado ka, mə nə nacau amur asənsəna andə acausəna mənana Mətalabangjo ləmdəamia ka.

² Ən sūrə bəbwa aba Kərəsti pələ lum-nong-ine mənə kúti ka, mənana à fwè à umnəi a təruià kùli ka. Ko nda aba nggürəu, ko pà aba nggürəu dāng, ən sələ mənə ka dāng, kə Bakuli nda sūrəi ka.

³ Earka nda aba nggürəu, ko pà aba nggürəu dāng. Mim ngga, ən sələ dāng, kə Bakuli nda sələ ka, ama mənəi yì bwa ka,

⁴ à twali à umnəi a paradayis a kùli. Kya ok acau məcandəke, agir mənana bwapəndəa pa nè gandə nea nə kúni raka.

⁵ Mə nə nggori nə mənəi yì bwa ka, pà mə nə nggori nə bəmúrəm dāng. Mə nə nggori nə rəwukya mem.

⁶ Ko bə ən earce nəma mə nə nggori ka, pà mə nə duk bwabana dāng, acəmənana məsəcau nda mə nə na ka. Sə pà mə nə nggori dāng, acəmənana ən

earce nəma kəbwa bə kəa bʷangsəam, bə kúti ban gir mənana à səni a baləam, ko à kə oé a kunam ngga dāng.

⁷ Bakuli ləmdəəm asənsəna aməpa ndali, sə ace mənana mə kəa pək nə twal bəmuru ace raka, à oasəəm zwe aba nyamam*, bə do kəla məturonjar mala Shetan, bə kə param.†

⁸ Kusə tarú mə nda ban zəmbi Mətalabangjo nəma bə pusəami.

⁹ Sə koya zəmba ka, kə earam ama, <<Bwamuru mem nda kəgír mənana à kə earce ka. Rəcandəa mem kə pak túró pepe aba rəwukya.>> Ace mani ka, ban kə boaram, mə nə nggori nə rəwukya mem ace mənana bə rəcandəa mala Kərəsti bə pak túró nə mim ngga.

¹⁰ ‡Nda gir nî sə ban kə boaram arə rəbungya mem, andə sanggiban, andə doməkwane, andə pətanni, andə atanni mənana ən nggə kutio abaləia ace Kərəsti ka. Acəmənana bə mə nda aba rəbungya ka, sə mə nə kum rəcandəa.

Babum Buləs pi ace amə Korinti

¹¹ Ən kutia pəkkiagir kəla bʷabana. Sə wu nda wu ciem abaləi ka, a kun mənana bə wun nə nggə bʷangsəam ngga. Acəmənana aməno yì <<akanggərang amə'mishan>> ma'wun ngga, à kútiəm nə kəgír dāng, kat andə amani ama mə nda kəgír gbal raka.

* **12:7 12:7** à oasəəm zwe aba nyamam: Ko <<à oasəəm bə kwánó aba nyamam kə kwanam kəla soaban mala zwe>> † **12:7 12:7** Balli gbal aba: Ayu 2:6. ‡ **12:10 12:10** Balli gbal aba: Rom 5:3; 2Kor 6:4-5.

¹² Mənana mə nda aban wun ngga, wu sənəna agir mənana à ləmdə ama mə nda mə'mishan ngga; agir-ləmdəa, andə agir-gyambəliban, andə agir-ndali mənana à pea aba túró mem abalə wun nə gandərou ka.

¹³ Mana gir nì na ən pakki acilia a'ikəlisiya sə ən pakka wun dāng? Kəgír mənana ən pakka wun raka nda mənana ama ən dupa wun twalo a bui mala boalo raka. Ida wu twàlām-ban mənəia yì bwarkio ka!

¹⁴ Ado ka, mə ndo ən nggə na ce təruià ká mem aban wun ngga, sə pà mə nə dupa wun twalo dāng. Agirkuma ma'wun nda ən alkiyite ka dāng. Kə wun nda ən earkiyi ce ka. Ko bə mani nda raka, amuna na à nə rambəi aməbəlia gəna ka dāng, aməbəliban nda à kə rambəi amuna gəna ka.

¹⁵ Ace mani ka, bumam nə pwasəo mə kidiki koya gir nani mə ndanəi ka, andə nggearə bamúrām, ace yiləmi wun. Sə nggearəi ka, acemənana ən earce wun kpəm ngga nda tsəa sə wu earcem bəti ka le?

¹⁶ Abea abwana abalə wun earəna ama mə nda twalo aban wun dāng. Sə abea abwana ka à kə na ama, mə nda nggea-məkutan, ən liməsə wun nə swarkiban.

¹⁷ Sə lang sə mənəo ka pa? Abwana mənana ən tasəia aban wun ngga, kə bwa ateà təpəri wun le?

¹⁸ Ən buaki arə Titus bə kyane aban wun, sə ən tasə be mə'eamrəarəu bəa kyane andəi. Titus kya təpəri wun le? Kə bangno mə'mwashati nda pak túró nə səm, sə kə njargula mə'mwashati nda səm

kpate ka re?§

¹⁹ Yakəla wu kə səni kəla acau mənía səm nggə nea ka, nda ace pusə bamur rə səm. Awo! Səm nggə bangga wun mənía ka kəla aguro mala Kərəsti, sə Bakuli nda mə'nakún səm. Koya gir səm pak ka, wun amə'eamrəarəu, nda ace pà wun rəcandəa.

²⁰ Bangciu kə pakkam ama bə ən yiu ka, yakəla mə nə yia kum wun pà kəla mənana mə nə earce bə wu pək ka dāng, sə wun ngga, yakəla wun nə kumam pa kəla mənana wu nə earcem mə pak ka dāng. Bangciu kə pakkam ama, mə nə yia kum kúnbuàna, andə mbali, andə bumlulla, andə earce-bamuru, andə kidíkibwa, andə twal-lulləu, andə candəmúrû, andə zuriki nre-rəarəu.*

²¹ E, bangciu kə pakkam ama bə ən yiu aban wun dəm ngga, Bakuli mem nə kyauwikiam a badəm wun. Sə dəm ngga ən nggə bangña ama mə nə kum bumkidíkea amur abwana pas atà wun. Abwana mənana à malaká nying buia arə acaubíkea mə'e malea mala pəndəki rəarəu, andə kidíki mala nongginə-rəarəu, andə do-kidíki mala gyatarəu raka.

13

Masəbata acau nunkiru

¹ Mənía nə duk təruià ká mēm aban wun. Sə kəla mənana Maləmce na ka: <<À nə bwalta məsəcau mala koya gir ka, a kún amə'nakún bari ko tărú.>>*

§ 12:18 12:18 Balli gbal aba: 2Kor 2:13; 8:18. * 12:20 12:20 Balli gbal aba: 2Kor 2:1-4; 1Kor 1:11; 3:3. * 13:1 13:1 Balli gbal aba: Nggur 17:5-7; 19:15.

² A baria yiu mem a ban wun ngga, ən angña damba ən nunna kir abwana mənana à pak caubikea didyal ka. Ado ka, ən nggə nunkiria dəm andə acilia abwana, kəla mənana ən pak didyal ka. Bən yina dəm ngga pà mə nə pərtea nə mbumbu dāng.

³ Agir mənana kat wu earkiyice sūrəè amənana à nə ləmdəa wun ama Kərəsti kə nacau nə mim ngga, mə nə pa wunia. Kərəsti ka, mə'rəwukea na dāng, aba pak túró nə wun. Yì ka, kə ləmdə rəcandəa male abalə wun.

⁴ Kat andə amani ama à gbàlli a nggun-gangndəi aba rəwukya ka, ado ka, ndanə yiləmu nə rəcandəa mala Bakuli. Səm gbal ka, səm ndanə rəwukya, səama aba do ma'səm aba Kərəsti ka, səm ndanə rəcandəa mala Bakuli mənana səm nggə pakka wun túró nəi ka.

⁵ Wu peləki bamur rə wun, wu səni ko wun nda aba pabamuru ma'wun piu. Wu karəki bamur rə wun, wu dum nə sələe ama Yesu Kərəsti ka, nda abalə wun, bə pa ana raka, wu kpna kārəkiban a bui mala pabamuru məbafoe.

⁶ Tsəkbaləu ma'səm ngga, nda bə wu sələ ama səm ngga, səm gatti a bui mala túró ma'səm dāng.

⁷ Hiwi ma'səm ado a ban Bakuli ka, nda mənana ama wu kəa pak kəgìr məbane dāng. Pà ace mənana səm nə ləmdə bamur rə səm ama səm pāngñəna pepè ka dāng, nda ace mənana bə wu pak gìr mana məboarne na ka, ko bə ndo ama səm ngga səm kpna ka.

⁸ Səm ngga, pà səm nə gandə munəo arə məsəcau dāng. Duməna púp səm nə camata məsəcau.

⁹ Banboara səm, mana bə rə səm bungio sə wu ndanə rəcandəa ka. Hiwi ma'səm ace wun ngga nda bə wu kum lùmsəo pepè.

¹⁰ Mə nda aban giləa wun amənia yì agir ka, ado mənə ən pà a ban wun raka, nə tsəkbaləu ama bə ən yina ka, pa mə nə yia peki wun dāng. Acemənana rəcandəa mənana Mətalabangŋo pam ngga nda ace bak babum wun, pà ace arki wun dāng.

Məsələata makkun

¹¹ A məsələate ka, wun amə'eamrəarəu, ən nggə tsək wun a nda nə amənia yì acau ka: Wu dum nə bumpwəsəa. Wu gulo wu kya bwal ban mənana wu kārəna bwa ka. Wu bak babum rəarə wun. Wu earnə rəarə wun. Wu do aba rəpwala. Anggo ka, sə 'Bakuli mə'earcearəuì andə mala dorəpwala ka, nə do atà wun.

¹² Wu makkia rə wun kun nə earcearəu mala abwana mala 'Bakuli.

¹³⁻¹⁴ Aməkpata Yesu mənana akani kat ka, à kə makka wun kun.

Bə bwamuru mala Mətalabangŋo Yesu Kərəsti, sə earcearəu mala 'Bakuli andə dotarəu mala Bangŋo Məfele do atà wun kat.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93